

LIETUVOS RESPUBLIKOS
FITOSANITARIJOS

ĮSTATYMAS

1999 m. gruodžio 16 d. Nr. VIII-1481
Vilnius

Nauja įstatymo redakcija nuo 2010 m. liepos 1 d.:

Nr. [XI-653](#), 2010-01-14, Žin., 2010, Nr. 12-559 (2010-01-30)

PIRMASIS SKIRSNIS
BENDROSIOS NUOSTATOS

1 straipsnis. Įstatymo tikslas

1. Šio įstatymo tikslas – nustatyti prevencines priemones, kad į Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritoriją nebūtų įvežami ir nepaplistų augalams ir augaliniams produktams kenksmingi organizmai.

2. Šis įstatymas reglamentuoja privalomuosius fitosanitarijos reikalavimus ir fitosanitarinės kontrolės pagrindus fiziniams, juridiniams asmenims ir Lietuvos Respublikoje teisės aktų nustatyta tvarka įsteigtoms užsienio įmonėms, kitoms organizacijoms ar jų filialams (toliau – fiziniai ir juridiniai asmenys), auginantiems, dauginantiems, įvežantiems, išvežantiems, vežantiems Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritorijoje ir vežantiems tranzitu, sandėliuojantiems, superkantiems, realizuojantiems augalus, taip pat gaminantiems, įvežantiems, išvežantiems, vežantiems Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritorijoje ir vežantiems tranzitu, sandėliuojantiems, superkantiems ir realizuojantiems augalinius produktus ir kitus objektus.

3. Šiuo įstatymu įgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai, nurodyti Įstatymo priede.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Augalas** – daugialąstis fotosintezę vykantis organizmas ar jo dalys (vaisiai ir daržovės, išskyrus užšaldytus, stiebagumbiai, svogūnai, gumbasvogūniai, šakniastiebiai, skintos gėlės, nupjauti medžiai ir šakos su lapais, lapai, augalų audinių kultūros, gyvos žiedadulkės, įskiepai, auginiai, ūgliai ir kitos dalys), įskaitant sėklas, skirtas sėjai.

2. **Augaliniai produktai** – neperdirbti arba po pirminio perdirbimo augalinės kilmės produktai, kurie jau nėra augalai.

3. **Auginimas** – sąlygų augalams augti ir dauginti skirtoje vietoje sudarymas.

4. **Fitosanitarijos priemonės** – teisės aktų nustatytos priemonės, kurias naudojant augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai apsaugomi nuo kenksmingųjų organizmų.

5. **Fitosanitarinis sertifikatas** – Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos išduodamas oficialus dokumentas, kuriuo pažymima, kad fitosanitarinė augalų, augalinių produktų ir kitų objektų būklė atitinka juos įvežančios šalies nustatytus reikalavimus.

6. **Fitosanitarinis tikrinimas** – Valstybinės augalininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos pareigūnų veiksmai, kuriais tikrinami Lietuvos Respublikoje auginamų, dauginamų augalų, gaminamų augalinių produktų ir kitų su augalais ir augaliniais produktais susijusių objektų, taip pat į Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritoriją įvežamų, iš jos išvežamų, teritorijos viduje ir per ją tranzitu vežamų, joje sandėliuojamų, superkamų, realizuojamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų dokumentai ir tapatybė, atliekama vizualinė apžiūra ir paimtų pavyzdžių laboratorinė ekspertizė.

7. **Kenksmingieji organizmai** – bet kurios vystymosi stadijos gyvūnai, augalai, grybai, bakterijos, virusai ir kiti organizmai, galintys pakenkti patiems augalams ir jų produktams ar užkrėsti augavietes.

8. **Laboratorinė ekspertizė** – augalų, augalinių produktų ir kitų objektų mėginių laboratorinių tyrimų visuma kenksmingiesiems organizmams nustatyti.

9. **Su augalais ir augaliniais produktais susiję objektai** (toliau – **kiti objektai**) – gaminių fasavimo ar pakavimo augaliniai produktai, dirvožemis, organinis ir mineralinis substratas augalams auginti, medžiagos augalams ar augaliniams produktams apdoroti, žemės ūkio technika ir padargai, įvairi tara, sandėliavimo vietos, transporto priemonės ir kiti objektai, galintys būti terpe kenksmingiesiems organizmams plisti.

ANTRASIS SKIRSNIS BENDROSIOS FITOSANITARIJOS PRIEMONĖS

3 straipsnis. Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinės būklės valstybinė kontrolė

1. Valstybinė augalininkystės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – Tarnyba) atlieka augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinės būklės valstybinę kontrolę:

1) kontroliuoja fizinių ir juridinių asmenų auginamus, dauginamus, įvežamus, išvežamus, vežamus Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritorijoje ir vežamus tranzitu, sandėliuojamus, superkamus, realizuojamus augalus bei gaminamus, įvežamus, išvežamus, vežamus ir vežamus tranzitu, sandėliuojamus, superkamus ir realizuojamus augalinius produktus ir kitus objektus;

2) oficialiai nustato kenksminguosius organizmus;

3) įvertina kenksmingųjų organizmų buvimą ir paplitimą Lietuvos Respublikoje;

4) nustato kenksmingųjų organizmų židinius ir prižiūri šių organizmų naikinimą;

5) naudoja nustatytas priemones fiziniams ir juridiniams asmenims, nesilaikantiems šio įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų reikalavimų.

2. Tarnyba organizuoja specialius tyrimus ir stebėjimus kenksmingųjų organizmų buvimui ir paplitimui Lietuvos Respublikos teritorijoje nustatyti palankiausiu šiems organizmams aptikti metu.

3. Tarnybos pareigūnai, pateikę tarnybinį pažymėjimą, turi teisę įeiti į teritoriją ir patalpas ir atlikti fitosanitarinį tikrinimą.

4. Kenksmingųjų organizmų rizikos analizė atliekama pagal atitinkamus Europos Sąjungos teisės aktus, Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizacijos, Europos ir Viduržemio jūros augalų apsaugos organizacijos standartus bei metodikas ir Lietuvos Respublikoje nustatytą fitosanitarinės kontrolės atlikimo bei fitosanitarijos priemonių naudojimo tvarką.

5. Fiziniai ir juridiniai asmenys, jiems nuosavybės teise priklausančiuose, nuomojamuose arba kitokia forma naudojamuose žemės plotuose, sandėliuose ar kitose patalpose pastebėję naujų ar neįprastų kenksmingųjų organizmų, privalo nedelsdami apie tai pranešti Tarnybai.

4 straipsnis. Apsaugos nuo kenksmingųjų organizmų priemonės

1. Augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai turi atitikti fitosanitarijos reikalavimus įvežimo, išvežimo, vežimo ir vežimo tranzitu, auginimo, dauginimo, gamybos, sandėliavimo, supirkimo ir realizavimo metu.

2. Draudžiama įvežti, vežti, laikyti, dauginti bet kokios vystymosi stadijos kenksminguosius organizmus.

3. Žemės ūkio ministras tvirtina:

1) draudžiamų įvežti kenksmingųjų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų sąrašus;

2) augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, kuriuos įvežant ir vežant taikomi specialūs reikalavimai, sąrašą;

3) augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, kurių fitosanitarinė kontrolė būtina, sąrašą;

4) fitosanitarinio tikrinimo ir fitosanitarijos priemonių naudojimo augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams, kurie gali būti užkrėsti kenksmingaisiais organizmais auginimo,

dauginimo, gamybos, išvežimo, vežimo, sandėliavimo, supirkimo ir realizavimo metu, tvarkos aprašą;

5) kenksmingųjų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, skirtų moksliniams tyrimams ir selekcijos tikslams, įvežimo, vežimo ir laikymo mokslo institucijose tvarkos aprašą;

6) išvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinių sertifikatų išdavimo tvarkos aprašą;

7) muitinės sandėlio vertinimo ir muitinės sandėlio pripažinimo tinkamu augalinei produkcijai laikyti pažymėjimo išdavimo tvarkos aprašą;

8) kriterijus, kuriuos atitinkantys augintojai ir gamintojai neregistruojami Lietuvos Respublikos fitosanitariniame registre (toliau – Fitosanitarinis registras), vadovaujantis šio įstatymo 5 straipsnio 3 dalimi.

4. Žemės ūkio ministras nustato tvarką, pagal kurią Tarnybos pareigūnai gali naudoti šias priemones:

1) pranešti apie kenksmingųjų organizmų pasirodymą arba apie jų pasirodymo galimybę;

2) duoti nurodymus sunaikinti arba padaryti nekenksmingus užkrėstus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus ir kontroliuoti, kaip šios priemonės įgyvendinamos;

3) apriboti užkrėstos žemės naudojimą ir uždrausti toje žemėje auginti tam tikrus augalus, jeigu yra pavojus, kad jie bus užkrėsti;

4) uždrausti arba apriboti auginti, daugini, sandėliuoti, vežti, realizuoti augalus, skirtus tolesniam auginimui, jeigu jie užkrėsti kenksmingaisiais organizmais arba yra pavojus, kad bus užkrėsti;

5) leisti naudoti užkrėstus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus tik pakeitus jų naudojimo paskirtį, jeigu nėra kenksmingųjų organizmų išplitimo pavojaus;

6) naudoti kitas mokliškai pagrįstas priemones.

5. Kai atsiranda pavojingas sąrašuose neišvardytų kenksmingųjų organizmų židinis ir yra jų išplitimo pavojus, Tarnyba nedelsdama naudoja fitosanitarijos priemones, bet jas naudoja ne ilgiau kaip 3 mėnesius. Jeigu būtina, šių priemonių naudojimo terminą žemės ūkio ministras gali pratęsti, bet ne ilgiau kaip 3 mėnesiams.

6. Fitosanitarijos priemonės naudojamos atlikus kenkėjų rizikos vertinimą ir įvertinus kenksmingųjų organizmų poveikį augalams ir augaliniams produktams bei jų paplitimo riziką, siekiant kuo labiau sumažinti šių priemonių naudojimo neigiamą įtaką gamybai ar kitai komercinei veiklai.

7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka augalų augintojams gali būti kompensuojami nuostoliai, patirti dėl nurodytų fitosanitarijos priemonių naudojimo.

TREČIASIS SKIRSNIS FITOSANITARINIS REGISTRAS

5 straipsnis. Registravimas Fitosanitariniame registre

1. Fiziniai ir juridiniai asmenys, auginantys, dauginantys, įvežantys, išvežantys, vežantys, sandėliuojantys, superkantys ir realizuojantys augalus, taip pat gaminantys, įvežantys, išvežantys, vežantys, sandėliuojantys, superkantys ir realizuojantys augalinius produktus ir kitus objektus, kurių fitosanitarinė kontrolė būtina, registruojami Fitosanitariniame registre. Fiziniai ir juridiniai asmenys, vykdančys veiklą, nurodytą šio įstatymo 4 straipsnio 3 dalies 5 punkte, privalo registruotis Fitosanitariniame registre.

2. Smulkūs augintojai ir gamintojai, kurių visi auginami, gaminami ir realizuojami augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai skirti tik galutiniams vietinės rinkos vartotojams ir kuriems augalų auginimas ar augalinių produktų gaminimas nėra profesionali veikla, neregistruojami.

3. Vežėjai, įvežantys augalų ar augalinių produktų, skirtų jų savininkams ar gavėjams suvartoti nepramoniniais ir nekomerciniais tikslais arba skirtų suvartoti kelionės metu, jeigu dėl to nekyla kenksmingųjų organizmų išplitimo pavojaus, neregistruojami. Augalų ir augalinių produktų, kurių registracija Fitosanitariniame registre nėra būtina, kiekius nustato žemės ūkio ministras.

KETVIRTASIS SKIRSNIS

ĮVEŽAMŲ, IŠVEŽAMŲ, VEŽAMŲ IR VEŽAMŲ TRANZITU KROVINIŲ FITOSANITARINĖ KONTROLĖ

6 straipsnis. Įvežamų, vežamų ir vežamų tranzitu krovinių fitosanitarinė kontrolė

1. Į Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritoriją įvežami, vežami ar vežami tranzitu augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai turi būti neužteršti kenksmingaisiais organizmais, nurodytais žemės ūkio ministro patvirtintuose sąrašuose.

2. Šio straipsnio 1 dalies nuostata netaikoma, kai augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai vežami tranzitu sandariose užplombuotose talpyklose, neperkraunami Lietuvos Respublikos teritorijoje ir nėra kenksmingųjų organizmų išplitimo pavojaus.

7 straipsnis. Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų įvežimo, vežimo ir vežimo tranzitu tvarka

1. Augalus, augalinius produktus ir kitus objektus galima įvežti tik per tuos pasienio kontrolės punktus, kuriuose veikia fitosanitarijos postai.

2. Visi fiziniai ir juridiniai asmenys, įvežantys, vežantys ar vežantys tranzitu augalus, augalinius produktus ir kitus objektus, privalo laikytis augalų, augalinių produktų ir kitų objektų įvežimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų, deklaruoti įvežamą, vežamą ar vežamą tranzitu krovinį, pateikti krovinio dokumentus ir sudaryti sąlygas Tarnybos pareigūnams tikrinti krovinį.

3. Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinę būklę juos įvežant, vežant ir vežant tranzitu tikrina Tarnybos pareigūnai. Fitosanitarinis tikrinimas turi būti atliekamas iki muitinės procedūrų įforminimo.

4. Į Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritoriją įvežami augalai, augaliniai produktai ir kiti objektai, skirti asmeniniam naudojimui, turi atitikti nustatytus fitosanitarijos reikalavimus.

5. Į Lietuvos Respubliką pašto siuntomis atsiunčiamiems augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams taikomi tokie patys fitosanitarinės kontrolės ir fitosanitarinio tikrinimo reikalavimai kaip ir kitais būdais įvežamiems augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams.

6. Į Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritoriją įvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinio tikrinimo tvarką, galutiniam vartojimui įvežti leistinus augalų ir augalinių produktų kiekius, pasienio kontrolės punktų fitosanitarijos postų sąrašą tvirtina žemės ūkio ministras ir finansų ministras.

8 straipsnis. Augalų, augalinių produktų ir kitų objektų įvežimo išimtis

Tarnyba žemės ūkio ministro nustatyta tvarka gali leisti įvežti į Lietuvos Respublikos teritoriją tam tikrų augalams ir augaliniams produktams kenksmingų organizmų, augalų, augalinių produktų ir kitų objektų, kurie skirti moksliniams tyrimams ir selekcijos tikslams.

9 straipsnis. Tarnybos pareigūnų sprendimai tikrinant įvežamus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus

Tarnybos pareigūnas, atsižvelgdamas į įvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinio tikrinimo rezultatus, priima vieną iš šių sprendimų:

1) leisti įvežti krovinį į Lietuvos Respublikos ir Europos Sąjungos teritoriją, jeigu įsitikina, kad jis neužkrėstas kenksmingaisiais organizmais ir atitinka kitus fitosanitarijos reikalavimus;

2) sulaikyti krovinį, kol bus paimti mėginiai ir atlikta laboratorinė ekspertizė kenksmingiesiems organizmams nustatyti, jeigu įtaria, kad krovinyje gali būti užkrėstas;

3) nurodyti padaryti nekenksmingus augalus, augalinius produktus ir kitus objektus, jeigu krovinyje užkrėstas kenksmingaisiais organizmais;

4) nurodyti sunaikinti arba grąžinti į šalį siuntėją augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinį arba jo dalį, jeigu jie yra užkrėsti kenksmingaisiais organizmais, o padaryti juos nekenksmingus negalima arba tai neefektyvu, arba jie neatitinka kitų fitosanitarijos reikalavimų;

5) sulaikyti arba grąžinti į šalį siuntėją augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinį, jeigu vežėjas neturi pagal fitosanitarinio tikrinimo tvarką reikalingų dokumentų arba jie neatitinka reikalavimų.

10 straipsnis. Išvežamų krovinių fitosanitarinė kontrolė

1. Eksportuotojas, norėdamas išvežti augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinį, privalo turėti jo fitosanitarinį sertifikatą, kuris išduodamas, jeigu krovinio fitosanitarinė būklė atitinka šalies, į kurią įvežamas kroviny, reikalavimus.

2. Leidžiama išvežti ir siųsti paštu kenksminguosius organizmus mokslo tikslams, jeigu yra šalies, į kurią jie išvežami ar siunčiami, įgalios institucijos išankstinis sutikimas.

3. Išvežamų augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitarinius sertifikatus nustatyta tvarka išduoda Tarnyba.

11 straipsnis. Įvežamų, išvežamų, vežamų ir vežamų tranzitu krovinių fitosanitarinės kontrolės išlaidų apmokėjimas

Visas išlaidas, susijusias su įvežamų, išvežamų, vežamų ir vežamų tranzitu augalų, augalinių produktų ir kitų objektų fitosanitariniu tikrinimu, jų padarymu nekenksmingų, sunaikinimu ar grąžinimu, apmoka augalų, augalinių produktų ir kitų objektų krovinio importuotojas, vežėjas, eksportuotojas arba jų įgalioti atstovai.

PENKTASIS SKIRSNIS

TARPTAUTINIS BENDRADARBIAVIMAS IR TREČIŲJŲ VALSTYBIŲ FITOSANITARIJOS PRIEMONIŲ PRIPAŽINIMAS

12 straipsnis. Tarptautinis bendradarbiavimas

1. Tarnyba bendradarbiauja su atitinkamomis kitų valstybių augalų apsaugos institucijomis, keičiasi informacija, atlieka kitus veiksmus tarptautiniams įsipareigojimams fitosanitarijos srityje įgyvendinti.

2. Tarnybos vadovas ir pareigūnai nustatyta tvarka pagal savo kompetenciją atstovauja Lietuvos Respublikai Europos Sąjungos institucijose ir tarptautinėse organizacijose.

13 straipsnis. Trečiųjų valstybių fitosanitarijos priemonių pripažinimas

1. Trečiųjų valstybių taikomos fitosanitarijos priemonės yra pripažįstamos lygiavertėmis taikomoms Bendrijoje, jeigu trečiosios valstybės objektyviai pagrindžia Bendrijai, kad jų taikomos priemonės yra atitinkamo fitosanitarinės apsaugos lygio ir patikrinimų, tyrimų ir kitas procedūras įvertina Europos Komisijos tam sudaryta ekspertų komisija.

2. Trečiajai valstybei pareikalavus, Europos Komisija pradeda tartis dėl dvišalių ar daugiašalių sutarčių sudarymo ir trečiųjų valstybių taikomų tam tikrų fitosanitarijos priemonių pripažinimo lygiavertėmis.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS ATSAKOMYBĖ

14 straipsnis. Atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus

Fiziniai ir juridiniai asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.

15 straipsnis. Tarnybos pareigūnų sprendimų apskundimo tvarka

1. Tarnybos pareigūnų sprendimai dėl fitosanitarijos priemonių naudojimo į Lietuvos Respublikos teritoriją įvežamiems augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams gali būti skundžiami Tarnybos vadovui ne vėliau kaip per vieną darbo dieną nuo sprendimo priėmimo.

2. Tarnybos pareigūnų sprendimai dėl fitosanitarijos priemonių naudojimo augalams, augaliniams produktams ir kitiems objektams, esantiems Lietuvos Respublikos teritorijoje, gali būti skundžiami Tarnybos vadovui ne vėliau kaip per dešimt dienų nuo sprendimo priėmimo.

3. Tarnybos vadovo sprendimai per dešimt dienų gali būti skundžiami teismui.

16 straipsnis. Valstybės rinkliava

Už registro objektų registravimą Fitosanitariniame registre, augalų, augalinių produktų fitosanitarinį tikrinimą, fitosanitarinių sertifikatų išdavimą imama valstybės rinkliava Lietuvos Respublikos rinkliavų įstatymo ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS

Lietuvos Respublikos
fitosanitarijos įstatymo
priedas

ĮGYVENDINAMI EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTAI

1. 1992 m. lapkričio 3 d. Komisijos direktyva 92/90/EEB, nustatanti įpareigojimus, kuriuos turi vykdyti augalų, augalinių produktų ar kitų objektų augintojai ir importuotojai, bei jų registracijos detales (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 3 skyrius, 13 tomas, p. 220).

2. 2000 m. gegužės 8 d. Tarybos direktyva 2000/29/EB dėl apsaugos priemonių nuo augalams ir augaliniams produktams kenksmingų organizmų įvežimo į Bendriją ir išplitimo joje (OL 2004 m. *specialusis leidimas*, 3 skyrius, 29 tomas, p. 258) su paskutiniais pakeitimais, padarytais 2009 m. vasario 10 d. Komisijos direktyva 2009/7/EB (OL 2009 L 140, p. 12).

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos Seimas, Įstatymas
Nr. [XI-653](#), 2010-01-14, Žin., 2010, Nr. 12-559 (2010-01-30)
FITOSANITARIJOS ĮSTATYMO PAKEITIMO ĮSTATYMAS
Šis įstatymas, išskyrus 2 straipsnį, įsigalioja 2010 m. liepos 1 d.
Nauja įstatymo redakcija

*** Pabaiga ***

Redagavo Aušrinė Trapinskienė (2010-02-01)
autrap@lrs.lt